

Pöördumine Harilaiul kavandatavate kõre elupaiga taastamistööde ja uue laoplatsti rajamise asjus

Eelmisel neljapäeval, 5. märtsil 2026 toimus Harilaiul paikvaatlus, mille eesmärk oli selgitada ja täpsustada Harilaiul kavandatud raietööd ning sellega seotud tööde korralduslikke asjaolusid. Paikvaatlusel osalesid Keskkonnaameti esindaja Ilona Lepik, RMK esindajad Bert Holm ja Mati Kass, MTÜ Tagamõisa liikmed ning teised kohaliku kogukonna liikmed, kokku 14 inimest.

Harilaiu kõre elupaiga taastamistööde korraldamise teemal on alates 15. jaanuarist 2026 toimunud kirjavahetus MTÜ Tagamõisa, RMK ja Keskkonnaameti vahel. Selle käigus on kogukonnale antud selgitused olnud kohati vastukäivad, uusi küsimusi tekitavad ning ebapiisavad, mistõttu ei ole avalikkusel ja kogukonnal olnud võimalik kujundada toimuvast selget ning terviklikku arusaama ning veendumust, et planeeritud uued tööd sellisel kujul on looduskaitsele vajalikud ning teostatud loodust hoidvalt.

Kohaliku kogukonna jaoks on tegemist kõrgendatud avaliku huviga alaga kogukonnametsa mõistes. Harilaiu KAH-ala on RMK poolt kinnitatud 3. septembril 2021. Seetõttu peab sellisel alal kavandatav tegevus olema eriti põhjalikult põhjendatud, läbipaistev ning kohaliku kogukonnaga sisuliselt läbi arutatud. Seni ei ole sellist sisulist kaasamist toimunud. Selle asemel on piirdutud üksnes tagantjärele ja viimasel hetkel tehtud teavitustega, seda peamiselt pärast MTÜ poolt küsimuste esitamist. See on vastuolus ootusega, mille RMK esindaja Bert Holm väljendas 2024. aastal Vilsandi rahvuspargi koostöökogul, kus ta lubas sisulist kaasamist.

25. veebruaril 2026 tegi RMK esindaja Bert Holm ettepaneku kohtuda huvilistega 5. märtsil 2026 Harilaiu parklas, et tutvuda liigikaitsetöö käigus raiutava 2,2 ha suuruse männikultuuriga. Paikvaatluse käigus selgus aga, et tegelik kavandatav tegevus on oluliselt suurema ulatusega kui seni avalikkusele kommunikeeritud. Keskkonnaameti poolt kooskõlastatud RMK 29.08.2024 lähteülesandes on tööna kirjeldatud Harilaiu kaelast läände jääva männikultuuri raie ja juurimine 25,51 ha suurusel alal. Seega on avalikkusele räägitud 2,2 hektari ulatuses toimuvatest töödest, samas kui dokumentidest nähtub kavatsus raiuda etappide kaupa lagedaks 25 hektariline metsaala. Seda on kinnitanud Keskkonnaamet nii oma vastuskirjades kui ka paikvaatluse käigus.

Paikvaatluse käigus ilmnas samuti, et RMK poolt väljapakutud raietööde lahendusel on olemas selged alternatiivid. Praegu kavandatud väljaveotee lahendus ei ole kohane Vilsandi rahvuspargi sihtkaitsevööndis tööde tegemiseks. Tegemist on lahendusega, mis on meie hinnangul ühtaegu energiamahukas, aja- ja ressursikulukas ning loodust kõige enam kahjustav. Veokaugus taastamisalalt laoplatssini on umbes 1,6-1,8 kilomeetrit. Väljavedu on kavandatud üle teedeta avatud ala, kus õrna pinnase kahjustamine on paratamatu. Paikvaatluse käigus nähtus ka, et viimane ligikaudu 200 meetri pikkune lõik metsavahelist teed on tavapärases mõttes raskesti läbitav (*Lisas Foto 1, Foto 2*). Sellise lahenduse kasutamine sihtkaitsevööndis tekitab põhjendatud kahtluse, kas tööde mõju looduskeskkonnale on piisavalt hinnatud ja minimeeritud.

Samuti selgus, et paikvaatlusele eelnenud teavitus ei olnud piisav ega korrektne. Avalikkusele esitatud info ei sisaldanud kavandatava uue laoplatsti asukohta ega uue

kokkuveotee kulgemist üle kõre elupaiga ja läbi kasvava metsa. Sellise olulise teabe puudumine ei võimaldanud kogukonnal kavandatava tegevuse tegelikku ulatust ja mõju eelnevalt hinnata.

Paikvaatluse käigus tõi kogukond välja rea võimalikke alternatiive, mida tuleb enne töödega jätkamist sisuliselt kaaluda, kuid kogukonnale jäi arusaam, et nendega ei ole võimalik arvestada.

Esiteks tuleb loobuda töödega kiirustamisest varakevadel ning lükata kavandatud raadamistööd sügisesse. See annaks võimaluse hinnata põhjalikumalt erinevaid lahendusi ning vältida olulist kahju rahvuspargile ja selle loodusväärtustele. Uue kokkuveotee rajamine tuulepealsel küljel ning pehmel ja märjal pinnasel eeldaks täiendavat metsa langetamist, kokkuveotee täitmist raiejäätmetega ning hiljem tee parandamist täitematerjaliga. Sellest jääksid kõre elupaigale püsivad jäljed tihendatud pinnase ja uue tee näol. Lisaks rikutakse praegu kuival ajal läbipääsetav tee metsamasinate poolt.

Teiseks tuleb raadamise kui lahenduse kasutamine nii praegu kavandatavate kui ka tulevikus planeeritavate tööde puhul tervikuna uuesti läbi vaadata. Arvestades, et piirkonnas on juba praegu üle 100 hektari lageala, tuleb tõsiselt kaaluda püsimeetsanduslikke võtteid ning teostada raiet pigem häiludena, mis aitaks ka säilitada kaitsealuste liikide leiukohad (roomav öövilge, pruunikas vöötnarmik). Praegu väljapakutud **raietööde lahendus** ei ole kohane Vilsandi rahvuspargi sihtkaitsevööndis, kus iga uus tee, laoplatz ja pinnasekahjustus tekitab olulisi ja pikaajalisi muutusi loodusmaastikus.

Kolmandaks, kui töödega kiirustamise põhjuseks on hanke- või lepingutingimustes sätestatud tähtaeg, siis ei saa see õigustada jäävate looduskahjustuste tekitamist rahvuspargi sihtkaitsevööndis. Vajaduse korral tuleb muuta hanke tingimusi ja tööde ajakava, et tagada looduskaitsele sobiv lahendus.

Neljandaks on metsa sisse kavandatud uuele laoplatzile olemas selged alternatiivid. Võimalik on kasutada varem kasutusel olnud laoplatzi parkla juures või ladustada materjal otse raadimiskohas. Sellise lahenduse korral toimuks metsamaterjali väljavedu mööda olemasolevat kõvapõhjalist teed, mitte üle kõre elupaiga, halli luitekoosluse liivapinnase ja läbi kasvava metsa. RMK põhjendus lähteülesandes vana laoplatzi mittekasutamiseks, mille kohaselt on ala korrastatud ja taimestik taastunud, ei vasta tegelikkusele. Alal paikneb endiselt suur lõkkease (*Lisas Foto 3*) ning osaliselt on alal oksa sodi ja okkavaris (orgaanika), mis on taimestumata.

Eraldi teeb murelikuks asjaolu, et RMK esindaja sõnul ei anna raidmete äraveo logistikaettevõtte ette teada, millal raidmeid ära vedama tullakse, ning Keskkonnaamet ja RMK ei saa ettevõttele ette anda väljaveo tingimusi. Samuti märgiti paikvaatlusel, et Harilaiult raiutavale materjalile puudub praegu turg ning materjal võib jääda laoplatzile seisma pikemaks ajaks, isegi üle aasta, kuigi lähteülesandes on ladustamisaeg pool aastat kuni üks aasta. See omakorda tõstatab põhjendatud küsimuse, miks on vaja raietöödega kiirustada juba praegu.

Lisaks on põhjendatud kahtlus RMK väite suhtes, et uue laoplatzi rajamine ning sinna ladustatav metsamaterjal ei soodusta ürasekite levikut ega kujuta endast sellega seotud ohtu. Eriti arvestades, et materjal võib laoplatzile jääda kauemaks kui aastaks.

Eeltoodust lähtudes palume:

1. peatada Harilaiul kavandatud töödega seotud tegevused kuni kõik alternatiivsed lahendused on sisuliselt läbi kaalutud;
2. lükata tööde teostamine edasi vähemalt sügisesse, et vältida varakevadisel ajal rahvuspargis pinnasele tekkivat täiendavat kahju;
3. avalikustada täielik ja täpne info tulevikus planeeritavate tööde ulatuse kohta, sealhulgas raiete tegelik kogumaht, uue laoplatši asukoht, kokkuveoteed ning tööde etapid;
4. hinnata uuesti, kas raadamine on selles asukohas üldse põhjendatud, ning kaaluda alternatiivina püsimetsanduslikke võtteid (nt häilraiet);
5. loobuda lahendusest, mis näeb ette väljaveotee rajamist üle kõre elupaiga ja õrna halli luite koosluse, ning eelistada olemasolevat kõvapõhjalist teed ja varasemaid laoplatse;
6. tagada, et kohaliku kogukonna kui kõrgendatud avaliku huviga ala kasutajate seisukohad oleksid edasises otsustusprotsessis sisuliselt arvesse võetud.

Varasem kirjavahetus küsimuste ja vastustega Keskkonnaameti ja MTÜ Tagamõisa vahel on leitavad dokumendiregistrist järgmiste kirja numbritega:

- 05.02.2026 nr 7-11/26/2470 ja Keskkonnaameti vastuskiri 17.02.2026 nr 7-11/26/2470-2
- 23.02.2026 7-11/26/2470-3 ja Keskkonnaameti vastuskiri 03.03.2026 nr 7-11/26/2470-4
- RMK kirjavahetus: 05.02.2026 nr 3-6.1/695; 23.02.2026 nr 3-6.1/695; 03.03.2026 nr 3-6.1/695 ja lisatud manusena e-kiri 09.02.2026

Paikvaatlusel osalejate nimekiri: Tiina Ojala, Leo Filippov, Jaanus Tahk, Eva-Maria Kaerma, Silver-Mikk Raik, Mart Rosin, Mari-Liis Vunder, Marc Fischer, William Byron Edward Smith, Dora Nedeczky, Hendrik Hanso, Monica Kallas, Aivar Kallas, Anne Udeküll

Lugupidamisega,

/allkirjastatud digitaalselt/

Lisa

Foto 1

Foto 2

Foto 3